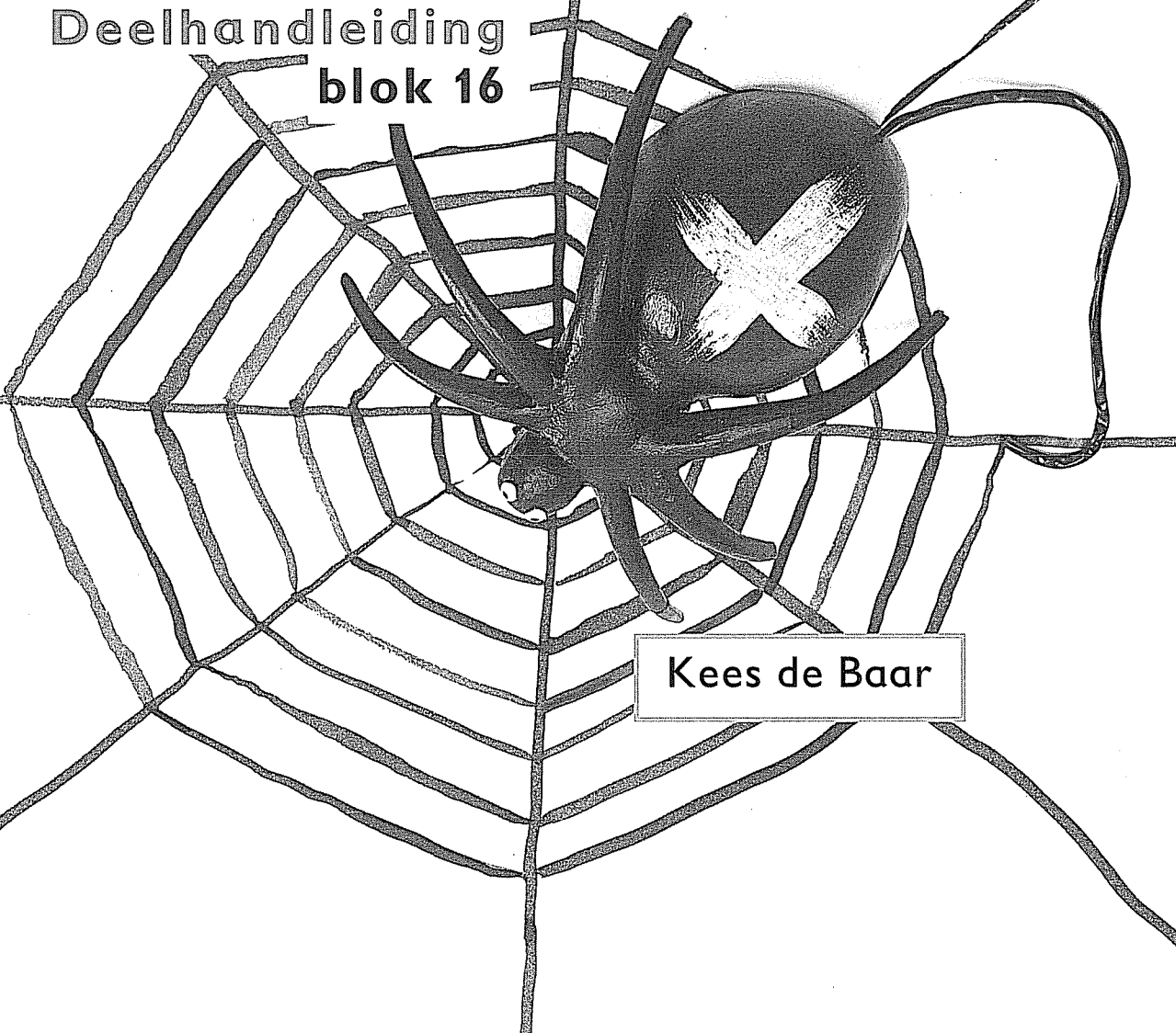

Woord bouw Nieuw

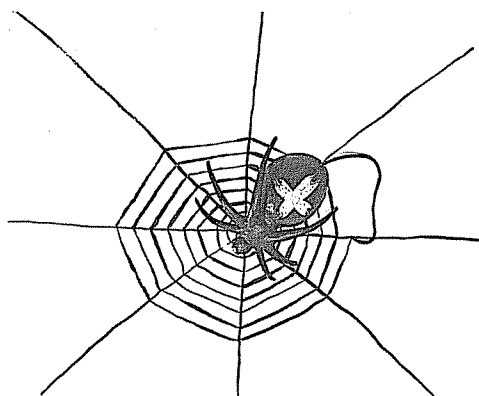
methode voor functioneel
spellingonderwijs
Deelhandleiding
blok 16

Kees de Baar

meulenhoff Educatief

*Woordbouw Nieuw is ontwikkeld door het
Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland, Middelburg,
en uitgegeven door Meulenhoff Educatief, Amsterdam.*

Auteur:	Kees de Baar, Middelburg
Redactie:	Tekst in Vorm, Houten
Illustraties:	Juliette de Wit, Amsterdam Natascha van Oirschot, Breda
Ontwerp en vormgeving:	Dollekamp & van Campen, Utrecht

eerste druk

03 02 01 00

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

ISBN 90 280 1960 X

© Meulenhoff Educatief bv, Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voorzover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AV Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

De complete methode Woordbouw Nieuw bestaat uit

Map Algemene inleiding en bijlagen

(hierachter kan de deelhandleiding
worden toegevoegd door de leerkracht)

90 280 1642 2

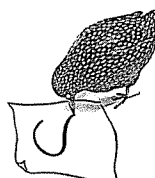
jaargroep 3

Bouwschrift basisblok

Bouwschrift blok 1

Bouwboek basisblok en blok 1

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) basisblok en blok 1

90 280 3555 9

90 280 3489 7

90 280 2041 1

90 280 2411 5

jaargroep 4

Bouwschrift blok 2

Bouwschrift blok 3

Bouwschrift blok 4

Bouwboek blok 2, 3 en 4

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 2, 3 en 4

90 280 3361 0

90 280 3227 4

90 280 3154 5

90 280 2132 9

90 280 1723 2

jaargroep 5

Bouwschrift blok 5

Bouwschrift blok 6

Bouwschrift blok 7

Bouwboek blok 5, 6 en 7

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 5, 6 en 7

90 280 3002 6

90 280 4022 6

90 280 5516 9

90 280 2233 3

90 280 2183 3

jaargroep 6

Bouwschrift blok 8

Bouwschrift blok 9

Bouwschrift blok 10

Bouwboek blok 8, 9 en 10

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 8, 9 en 10

90 280 4214 8

90 280 5663 7

90 280 4166 4

90 280 2364 X

90 280 1806 9

jaargroep 7

Bouwschrift blok 11

Bouwschrift blok 12

Bouwschrift blok 13

Bouwboek blok 11, 12 en 13

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 11, 12 en 13

90 280 5806 0

90 280 4361 6

90 280 5175 9

90 280 2449 2

90 280 2305 4

jaargroep 8

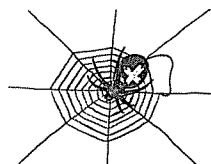
Bouwschrift blok 14

Bouwschrift blok 15

Bouwschrift blok 16

Bouwboek blok 14, 15 en 16

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 14, 15 en 16

90 280 6416 8

90 280 4220 2

90 280 5918 0

90 280 2571 5

90 280 1960 X

Leerdoelen

De leerlingen:

- beheersen de schrijfwijze van de persoonsvorm in de tegenwoordige en de verleden tijd;
- beheersen de schrijfwijze van alle typen regelmatige woorden;
- verwerven woordbeeld voor woorden met c = s, c = k, ch = sj, x, y en th.

Vaardigheden

De leerlingen:

- herkennen de persoonsvorm in enkelvoudige en samengestelde zinnen;
- kunnen de schrijfwijze van de persoonsvorm berekenen zonder beslissingsschema;
- herkennen onbeklemtoonde lettergrepen;
- herkennen bijzondere klankgroepen;
- herkennen lettergrepen en letters waarvoor een spellingregel geldt.

Instructieaspecten

De leerstof is als volgt ingedeeld:

- 1 werkwoorden met een voorvoegsel in de tegenwoordige tijd;
- 2 werkwoorden met een voorvoegsel in de verleden tijd;
- 3 vreemde woorden;
- 4 Engelse woorden;
- 5 enkelvoudige zinnen;
- 6 samengestelde zinnen;
- 7 vreemde woorden;
- 8 Franse woorden.

Lessenoverzicht

les 1	tegenwoordige tijd	5
les 2	tegenwoordige tijd	5
les 3	tegenwoordige tijd	5
les 4	controle en toepassing	7
les 5	herhaling en toepassing	8
les 6	verleden tijd	9
les 7	verleden tijd	9
les 8	tegenwoordige en verleden tijd	9
les 9	controle en toepassing	11
les 10	herhaling en toepassing	12
les 11	vreemde woorden	13
les 12	vreemde woorden	13
les 13	vreemde woorden	13
les 14	controle en toepassing	15
les 15	herhaling en toepassing	16
les 16	Engelse woorden	17
les 17	Engelse woorden	17
les 18	Engelse woorden	17
les 19	controle en toepassing	19
les 20	herhaling en toepassing	20
les 21	enkelvoudige zinnen	21
les 22	enkelvoudige zinnen	21
les 23	enkelvoudige zinnen	21
les 24	controle en toepassing	23
les 25	herhaling en toepassing	24
les 26	samengestelde zinnen	25
les 27	samengestelde zinnen	25
les 28	samengestelde zinnen	25
les 29	controle en toepassing	27
les 30	herhaling en toepassing	28
les 31	vreemde woorden	29
les 32	vreemde woorden	29
les 33	vreemde woorden	29
les 34	controle en toepassing	31
les 35	herhaling en toepassing	32
les 36	Franse woorden	33
les 37	Franse woorden	33
les 38	Franse woorden	33
les 39	controle en toepassing	35
les 40	herhaling en toepassing	36
les 41	afsluiting	37
	kopieerbladen	38
	kopieerlessen	63

Didactische aandachtspunten

Woordvaardigheid

In dit laatste blok ligt de nadruk vanzelfsprekend op het geautomatiseerd schrijven van de gewone woorden. Daarnaast worden nieuwe woorden aangeboden met een lastige lettergreep en vreemde woorden met een – meestal – afwijkende uitspraak, waaronder Engelse en Franse woorden. Bij alle woorden ligt de nadruk op het verdelen van de woorden in lettergrepen en het kritisch bekijken van de lastige lettergreep.

De bij de leerlingen bekende indeling in luisterwoorden (L-woorden), regelwoorden (R-woorden) en afspreekwoorden (A-woorden) blijft gehandhaafd. Bij de regelwoorden moet het gebruik van de regelkaart afgebouwd zijn. De leerlingen moeten de zes spellingregels nu kennen en ze kunnen benoemen.

Maar woordvaardigheidsoefeningen hebben alleen zin als de leerlingen de woorden kennen en kunnen gebruiken. Daaraan wordt in de oefeningen zoveel mogelijk aandacht besteed. Het is essentieel dat in elke klas de leerlingen minimaal één, maar liefst twee woordenboeken kunnen raadplegen: *van Dale Basiswoordenboek van de Nederlandse taal* en *van Dale Juniorwoordenboek Nederlands*. Want wanneer u wilt bereiken dat uw leerlingen het gewoon vinden om een naslagwerk te raadplegen, zult u ze op school daarmee moeten laten oefenen. Alleen erover praten, is niet genoeg!

Het is belangrijk in dit blok ook te oefenen met de uitspraak van woorden, aangezien veel van de nieuwe woorden een afwijkende uitspraak hebben. Er moet bij de leerlingen een samenhang gaan ontstaan tussen lezen (herkennen), uitspreken (klankvorm) en schrijven (woordbeeld).

Zinsvaardigheid

In dit afsluitende blok wordt allereerst aandacht besteed aan de persoonsvorm van werkwoorden met een voorvoegsel. Daarbij komt het onderscheid persoonsvorm – voltooid deelwoord nadrukkelijk aan de orde. Er wordt ook veel aandacht besteed aan samengestelde zinnen: het herkennen van de persoonsvorm in die zinnen is lastiger dan bij enkelvoudige zinnen.

In dit laatste blok treft u de hulppkaart voor het schrijven van de persoonsvorm niet meer aan als kopieerblad. Want in groep 8 moet het voor leerlingen vanzelfsprekend zijn dat ze redeneren zonder hulppkaart. Ze moeten het schema verinnerlijkt hebben. Als steun is het schema is nog wel toegevoegd aan het Bouwschrift.

Voor leerlingen die niet toekomen aan de gewone leerstof uit de Bouwschriften, is het belangrijk dat ze zeker alle persoonsvormlessen maken. Daarom treft u deze lessen ook als kopieerlessen aan achter de kopieerbladen van elk blok. Deze leerlingen kunnen na elke drie persoonsvormlessen ter controle de gewone controledicties maken uit deze handleiding:

- na les 1, 2 en 3: controledictie 121;
- na les 6, 7 en 8: controledictie 122;
- na les 21, 22 en 23: controledictie 125;
- na les 26, 27 en 28: controledictie 126.

In deze afsluitende handleiding treft u geen ISO-toets (bloktoets) aan. Het heeft nu namelijk niet zoveel zin meer om de woordvaardigheid van leerlingen te toetsen met een foutenanalyse. U kunt deze tijd beter besteden aan een extra stelopdracht waarbij u let op onder andere de spelling. Na groep 8 worden alle leerlingen namelijk verondersteld foutloos Nederlands te kunnen schrijven. De belangrijkste toepassing zal het maken van stelopdrachten zijn. Daar moet u dan ook de volle nadruk op leggen.

Schrijfvaardigheid

De leerlingen krijgen in dit blok met zeer gevarieerde schrijfopdrachten te maken, die ze systematisch leren uitvoeren met schema's of modellen.

De gouden regel voor alle schrijfopdrachten blijft daarbij: 'Je schrijft voor een lezer of lezersgroep voor wie je een tekstsoort uitkiest'. De doelgroep bepaalt de tekstsoort. In Blok 16 komen de volgende tekstsoorten aan de orde:

- een ingezonden brief;
- een gedroomd verhaal;
- een verslag voor de schoolkrant;
- een uitwisseling van brieven;
- een verslag over beroemd zijn;
- een reclameposter;
- een gedicht;
- een opstel over toekomstplannen.

Elk schrijfproduct moet uiteindelijk gelezen kunnen worden. Met het oog hierop is het belangrijk in de klas een hoek in te richten waar leerlingen hun schrijfproducten kunnen ophangen en lezen en waar ze kunnen worden bewaard. In deze hoek kunnen ze zo hun verhalen kwijt en ze kunnen er, bijvoorbeeld op een prikbord, hun mening geven over allerlei zaken die in en rond school spelen. Een vaste muurkrant is een prima manier om het schrijven van leerlingen te stimuleren.

Veel leerlingen zullen later niet meer daadwerkelijk met de pen schrijven, maar met de computer. Maar de vaardigheid om een tekst logisch op te bouwen en zinnen goed te formuleren, blijft noodzakelijk. En deze vaardigheid verwerven de leerlingen met name door modelleren, waarbij u als leerkracht laat zien hoe het moet.

Een logisch vervolg op het schrijven voor een lezer is de beoordeling van een schrijfopdracht. Daarbij zijn de volgende drie beoordelingsaspecten belangrijk:

- 1 Is de inhoud duidelijk voor de lezer? (Denk aan: tekstopbouw, zinsbouw en leestekens.)
- 2 Is de inhoud correct geschreven? (Geen foutentolerantie meer, woorden kunnen worden opgezocht!)
- 3 Ziet het schrijfproduct er prettig uit, nodigt het uit tot lezen? (Is het handschrift goed verzorgd, zitten er tekeningen bij?)

Deze drie aspecten kunnen alleen beoordeeld worden als de leerlingen daadwerkelijk tijd krijgen om er aandacht aan te besteden. Dit betekent concreet dat ze bij elke schrijfoopdracht altijd eerst een kladversie maken, waarin de tekst centraal staat. Als ze hun kladversie nalezen, moeten de leerlingen vooral op duidelijkheid letten. Daarna controleren ze deze versie op woordspelling en verbeteren ze die zo nodig.

Ten slotte schrijven ze de netversie. Deze moet er verzorgd en leuk uitzien.

Blijf vooral de nadruk leggen op het gebruik van korte zinnen (maximaal twee regels) en op het schrijven in alinea's. De leerlingen moeten het aanbrengen van een witregel tussen twee sterk verschillende alinea's als vanzelfsprekend ervaren. Uiteraard mogen ze de leestekens niet vergeten: die vergemakkelijken het lezen immers.

Woordpakketten (basisstof)

les 1	les 2 tegenwoordige tijd	les 3
bewaken	gebeuren	verrassen
bewegen	bereiken	verwachten
verwachten	verbazen	voorbereiden
vertrekken	verdwijnen	gebeuren
begrijpen	vergeten	verbeteren
verliezen	verbinden	verzorgen
verstaan	verraden	beschadigen
beginnen	begraven	bemoeien
verraden	bekijken	gebruiken
verdwijnen	bedoelen	bereiken
bevriezen	beleven	beschermen
vergeten	beloven	verlangen
bewijzen	verwachten	verzamelen
verkopen	verkleiden	verblinden
bewaren		
bedanken		
bewonderen		
vertrouwen		
verhuizen		

Materiaal

- *Bouwschrift les 1 t/m 3*
- *Bouwboek les 1 t/m 3*
- *Kopieerbladen 1 t/m 3 en 17*

Extra materiaal

Geen.

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

In deze lessenserie gaat het vooral om het herkennen van de persoonsvorm van werkwoorden met een voorvoegsel en dus ook om het herkennen van het onderscheid tussen persoonsvorm en voltooid deelwoord. Daarom kunt u het beste oefening 1 van elke les bespreken. In deze lessen gaat het vooral om de tegenwoordige tijd, dit komt terug in het controledictie. Het werkwoord gebeuren wordt verschillende malen herhaald, omdat leerlingen er vaak fouten mee maken.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De taalvaardige leerlingen kunnen alle opdrachten zelfstandig aan.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek de opdracht van oefening 2 en 3 van elke les. De leerlingen kunnen de andere oefeningen zelf aan. Bespreek ook kort de opdracht op het kopieerblad, zodat de leerlingen hiermee direct aan de slag kunnen als ze klaar zijn met de oefeningen uit het Bouwschrift.

Woordbetekenis

Er zijn geen werkwoorden die lastig zijn door hun betekenis: de leerlingen moeten ze alle kennen.

les 1

Les 1	tegenwoordige tijd
 Let op! Sommige werkwoorden beginnen met een voorvoegsel. Daarom lijken ze op een voltooid deelwoord. Toch ken ze 'n werkwoord gewoon persoonsvorm zijn. Vul de persoonsvorm in van bewaken, bewegen en verwachten. De verdediger _____ zijn tegenstander, maar de aanvaller _____ heel snel. De doelman _____ een hard schot. 	
 Vul de persoonsvorm in. vertrekken Zij _____ morgenochtend. begrijpen U _____ mijn vraag verkeerd. verliezen Peter _____ bijna altijd. verstaan _____ jij hem echt goed? beginnen Els _____ voor de tweede keer. verraden Hij _____ ons plannetje echt niet.	
 1 Bedenk zelf een zin met een voltooid deelwoord. begrijpen _____ verdwijnen _____ bewiezen _____ vergeten _____ bewijzen _____ verkopen _____	
Kopieerblad 1 of Bouwboek blz. 38 	

Opgave 1

Persoonsvorm invullen.
Illustratie: voetbal.

Opgave 2

Persoonsvorm invullen.

Opgave 3

Zin met voltooid deelwoord bedenken.

les 2

Les 2	tegenwoordige tijd
 Let op! Werkwoorden met een voorvoegsel kun je gebruiken als persoonsvorm of als voltooid deelwoord. Je moet daarom steeds goed nadenken of ze 'n werkwoord wel of geen persoonsvorm is. Vul de goede vorm in van gebeuren, bereiken en verbazen. Wat _____ daar allemaal? De aanvaller _____ bijna de basket. De verdediger staat _____ te kijken. 	
 Vul de persoonsvorm of het voltooid deelwoord in. verdwijnen De zon _____ achter een wolk. verdwijnen Alle wolken zijn opeens _____. vergeten Zij _____ haar gymshoenen. vergeten Zij heeft haar spullen weer _____. verbinden De dokter _____ haar knie. verbinden Wie heeft haar knie _____?	
 1 Vul de persoonsvorm in. Bedenk daarna een zin met het voltooid deelwoord en schrijf hem op. verraden Xavier _____ ons plannetje. verraden _____ begraven De hand _____ het bot. begraven _____ bekijken Marie _____ de tekening heel kritisch. bekijken _____	
Kopieerblad 2 of Bouwboek blz. 38 	

Opgave 1

Persoonsvorm invullen.
Illustratie: basketbal.

Opgave 2

Persoonsvorm of voltooid deelwoord invullen.

Opgave 3

Persoonsvorm invullen en een zin met voltooid deelwoord bedenken.

les 3

Les 3	tegenwoordige tijd
 Let op! Sommige werkwoorden met een voorvoegsel zijn heel lastig. Het voltooid deelwoord daarvan eindigt op d of t. Gebruik daarom de verlengingsregel. Vul de persoonsvorm of het voltooid deelwoord in van verrassen, verwachten en (voor)bereiden. De verdediger wordt niet _____. Hij _____ een schijnbeweging. De doelman _____ zich voor een schot. 	
 Vul de persoonsvorm of het voltooid deelwoord in. gebeuren Dit _____ hier elke dag. gebeuren Daar is een ongeluk _____. verbeteren Benjamin _____ zijn louten niet. verbeteren Zij heeft haar louten _____. verzorgen Ik _____ straks mijn konijnen. verzorgen Mijn zus heeft haar cavia _____.	
 1 Vul de persoonsvorm in. Bedenk daarna een zin met het voltooid deelwoord en schrijf hem op. beschadigen Hij _____ per ongeluk mijn fiets. beschadigen _____ bemoelen Loes _____ zich overal mee. bemoelen _____ gebruiken Deze auto _____ veel benzine. gebruiken _____	
Kopieerblad 3 of Bouwboek blz. 38 	

Opgave 1

Persoonsvorm of voltooid deelwoord invullen.
Illustratie: handbal.

Opgave 2

Persoonsvorm of voltooid deelwoord invullen.

Opgave 3

Persoonsvorm invullen en een zin met voltooid deelwoord bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 1 t/m 3 staan telkens zes werkwoorden die de leerlingen moeten vervoegen in de tegenwoordige en verleden tijd. Daarna kiezen ze vijf werkwoorden uit waarmee ze zinnen bedenken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

In het Bouwboek staan op bladzijde 38 twee extra woordpakketten met werkwoorden. Allereerst maken de leerlingen vervoegingsoefeningen met deze werkwoorden op kopieerblad 17. Daarna zoeken ze bij elk werkwoord een zelfstandig naamwoord. Als laatste maken ze een zinsopdracht in de tegenwoordige of de verleden tijd.

Afsluiting

Bespreek de illustraties in het Bouwschrift en vraag de leerlingen de specifieke kenmerken van deze sporten te noemen.

Introductie dictee

Het dictee is een zinsdictee van tien enkelvoudige en samengestelde zinnen. In deze zinnen komen alle woordtypen voor waarvoor een spellingregel geldt. Na het opschrijven van een zin moeten de leerlingen de persoonsvorm onderstrepen.

Wijs ze bij het schrijven van de zinnen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in klankgroepen en schrijf het woord in delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Laat de leerlingen de zinnen opschrijven met steeds een regel ertussen. Daardoor kunnen ze hun fouten verbeteren tussen de regels.

Materiaal

- Een gelinieerd blad
- Bouwschrift les 4

Controledictee 121

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Zeg de zin in jezelf na en schrijf de zin op.
- 3 Als je de zin niet meer weet, wacht je rustig af. De zin wordt nog een keer herhaald.
- 4 Lees de zin na en let op hoofdletters en leestekens.

Schrijf de zin op en onderstreep de persoonsvorm.

- 1 Ik verwacht helemaal geen bekeuring.
- 2 De chauffeur wordt verblind door een tegenligger.
- 3 Het gebeurt hier regelmatig dat een zwemmer in moeilijkheden komt.
- 4 Hij beschadigt opzettelijk jouw tekening.
- 5 Verkleed jij je hier, of doe je dat in de kleedkamer?
- 6 Ik bereid me intensief voor op de wedstrijd.
- 7 De verpleegster verbindt de wond met verband.
- 8 Zij verbetert nauwkeurig haar spellingfouten.
- 9 Je verraadt toch niet wat er gaat gebeuren?
- 10 'Bemoei je niet met hun geruzie,' roept vader.

Score woordspelling

Voldoende: 4 of minder fouten (21 lastige woorden).

Score persoonsvorm

Onderstrepen: voldoende bij 11 of meer woorden goed.
Schrijven: voldoende bij 11 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

De leerlingen gaan een brief sturen naar de kinderkrant naar aanleiding van een ingezonden brief over voetbalvandalisme. Van een dergelijke reactie is de inleiding erg belangrijk omdat je daarin duidelijk moet maken waarop je reageert. De leerlingen moeten deze opdracht zelfstandig uit kunnen voeren met de aanwijzingen en het schema in het Bouwschrift.

Afsluiting

Bespreek de inleiding van een dergelijke brief en laat enkele leerlingen hun inleiding voorlezen. Bespreek die vanuit het standpunt van de lezer.

Introductie

Bespreek de samengestelde zinnen van het dictee klassikaal. Vermoedelijk hebben de leerlingen enkele persoonsvormen over het hoofd gezien. Bespreek ook welke dicteezin opdrachtzin is. Zijn de leerlingen de aanhalingstekens niet vergeten? Laat ze daarna hun woordfouten zelf opzoeken en verbeteren door ze te coderen met L, A, R of P voor de kantlijn (niet onderstrepen!).

De tweede stelopdracht op bladzijde 39 van het Bouwboek spreekt voor zich. Op de tekening is een baas te zien die niet op zijn hond let, terwijl deze een kat ziet die over de stoep loopt van een vrij drukke straat. De opdracht, het verhaalschema en de werkvolgorde moeten voor voldoende sturing van het schrijfproces zorgen, zodat de leerlingen deze opdracht volledig zelfstandig kunnen maken.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 5*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen oefenen de woorden met persoonsvormfouten door bij elk fout geschreven werkwoord de stam, het onderwerp en de persoonsvorm naast elkaar te zetten. Ze oefenen woorden met luister- of afspraakfouten altijd door inprenting op de gebruikelijke wijze. Bij regelfouten heeft het zin dat u ze de woorden laat opschrijven in lettergrepen verdeeld waarna ze de lastige lettergreep onderstrepen. Laat ze de desbetreffende regel erbij schrijven. Daarna schrijven ze de 'gewone' woorden weer bij in de desbetreffende kolom van 'moeilijke woorden' achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefenen met u samen. Gebruik bij persoonsvormfouten de hulpkaart en loop de denkstappen met de leerlingen na. Als extra oefenmateriaal kunt u de kopieerlessen gebruiken achter in deze handleiding. Bij regelfouten laat u ze de regel benoemen, waarna ze altijd zelf nog een woord bedenken dat volgens diezelfde regel wordt geschreven. U weet dan of ze de regel herkennen.

Afsluiting

Bespreek de ingezonden brief in zijn geheel. Laat een leerling zijn/haar brief voorlezen en bespreek die vanuit het standpunt van de lezer. Is het duidelijk waarop gereageerd wordt en worden nieuwe oplossingen of suggesties aangedragen?

Woordpakketten (basisstof)

les 6 verleden tijd	les 7 verleden tijd	les 8 verleden tijd
worden	blokkeren	willen
komen	verrassen	gooien
kunnen	reageren	gaan
beginnen	verbranden	komen
verliezen	verkleiden	mogen
verkopen	verlichten	vergeten
bedenken	verwachten	kunnen
begrijpen	verraden	zijn
vertrekken	vermoorden	beloven
verbinden	beschadigen	gebeuren
bevriezen	verzamelen	vertellen
verlaten	gebruiken	verdelen
bedriegen	beloven	verdwalen
verdwijnen	bestellen	verzorgen
bewijzen	betalen	veranderen
vergeten		vermoorden
ontvangen		

Materiaal

- *Bouwschrift les 6 t/m 8*
- *Bouwboek les 6 t/m 8*
- *Kopieerbladen 4 t/m 6 en 18*

Extra materiaal

Geen.

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Ook in deze lessen gaat het om het herkennen en schrijven van werkwoorden met een voorvoegsel. In les 6 en 7 wordt daarbij aandacht besteed aan de verleden tijd, in les 8 komen tegenwoordige en verleden tijd door elkaar voor. Het controledictee gaat over beide tijden.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De taalvaardige leerlingen kunnen zonder toelichting de oefeningen aan.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek oefening 1 van elke les. De overige oefeningen moeten ze zelfstandig aankunnen.

Woordbetekenis

Er zijn geen werkwoorden die lastig zijn door hun betekenis: de leerlingen moeten ze alle kennen.

les 6

Les 6	verleden tijd
1 Weet je het nog!	De persoonsvorm van een sterk werkwoord verandert in de verleden tijd. Vul de persoonsvorm in van worden, komen en kunnen. (v.t.) De bal _____ met effect gespeeld en _____ precies over het net terecht. De speelster achter de tafel _____ de bal niet meer bereiken.
2 Vul de persoonsvorm in. (v.t.)	beginnen De voorstelling _____ al om acht uur. verliezen Ons elftal _____ de finale. verkopten Die handelaar _____ gestolen fietsen. bedenken Wij _____ dit plannetje. begrijpen De hond _____ zijn baasje heel goed. vertrekken Alle treinen _____ een uur te laat.
3 Bedenk zelf zinnen met het werkwoord als persoonsvorm en als voltooid deelwoord.	verbinden _____ verbinden _____ begrijpen _____ begrijpen _____ bevroren _____ bevroren _____
Kopieerblad 4 of Bouwboek blz. 40	

Opgave 1

Persoonsvorm invullen.
Illustratie: tafeltennis.

Opgave 2

Persoonsvorm invullen.

Opgave 3

Zinnen bedenken met het werkwoord als persoonsvorm en als voltooid deelwoord.

les 7

Les 7	verleden tijd
1 Weet je het nog!	De persoonsvorm van een zwak werkwoord krijgt -te of -ten, de of den achter de ik-vorm (de stam). Vul de persoonsvorm in van blokkeren, verrassen en reageren. (v.t.) Speler nummer 12 _____ de bal. Die actie _____ de aanval. Hij _____ daardoor te laat.
2 Vul de persoonsvorm in. (v.t.)	verbranden Lewis _____ zijn hand door kokend water. verkleiden Wij _____ ons voor het feest. verlichten De schijnwerper _____ het podium. verwachten Ik _____ niet dat hij zou komen. verraden Wij _____ jullie plannetje niet. vermoorden Die man _____ zijn buurman.
3 Bedenk zelf zinnen met het werkwoord als persoonsvorm en als voltooid deelwoord.	beschadigen _____ beschadigen _____ verzamelen _____ verzamelen _____ gebruiken _____ gebruiken _____
Kopieerblad 5 of Bouwboek blz. 40	

Opgave 1

Persoonsvorm invullen.
Illustratie: volleybal.

Opgave 2

Persoonsvorm invullen.

Opgave 3

Zinnen bedenken met het werkwoord als persoonsvorm en als voltooid deelwoord.

les 8

Les 8	tegenwoordige en verleden tijd
1 Let op!	Soms staan in een stukje tekst of in een samengestelde zin de tegenwoordige en de verleden tijd door elkaar. Vul de persoonsvorm in van willen, gooien en gaan. Zij _____ (t.t.) serveren. maar ze _____ (v.t.) niet hoog genoeg. Daardoor _____ (t.t.) de slag mislukken.
2 Vul de persoonsvorm in. Let op de tijd!	komen (v.t.) Hij _____ te laat mogen (t.t.) en _____ nu niet naar binnen. vergeten (v.t.) Louise _____ haar zwemspullen kunnen (t.t.) en _____ nu niet meedoen. zijn (v.t.) Ik _____ woedend op hem zijn (t.t.) maar dat _____ nu over.
3 Bedenk zelf zinnen in de t.t. en in de v.t.	beloven _____ beloven _____ gebeuren _____ gebeuren _____ vertellen _____ vertellen _____
Kopieerblad 6 of Bouwboek blz. 40	

Opgave 1

Persoonsvorm invullen.
Illustratie: tennis.

Opgave 2

Persoonsvorm invullen.

Opgave 3

Zinnen bedenken in de t.t. en de v.t.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 4 t/m 6 staan telkens zes werkwoorden die de leerlingen moeten vervoegen. Let op de gevraagde verleden tijd op kopieerblad 4 en 5. Op kopieerblad 6 gaat het zowel om de tegenwoordige als de verleden tijd. Tot slot kiezen ze weer vijf werkwoorden uit waarmee ze zinnen bedenken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

In het Bouwboek staan op bladzijde 40 twee extra woordpakketten met werkwoorden waarmee de leerlingen vervoegingsoefeningen doen op kopieerblad 18. Daarna bedenken ze bij elk werkwoord een zelfstandig naamwoord. Geef eventueel als toelichting dat met beide woorden samen een zin bedacht moet kunnen worden. Als laatste maken ze een zinsoefening.

Afsluiting

Bespreek de illustraties in het Bouwschrift en laat de leerlingen de specifieke kenmerken van deze sporten noemen.

Introductie dictee

Het dictee is een zinsdictee van tien enkelvoudige en samengestelde zinnen. In deze zinnen komen alle woordtypen voor waarvoor een spellingregel geldt. Na het opschrijven van een zin moeten de leerlingen de persoonsvorm onderstrepen.

Wijs ze bij het schrijven van de zinnen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in klankgroepen en schrijf het woord in delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Laat de leerlingen de zinnen opschrijven met steeds een regel ertussen. Daardoor kunnen ze hun fouten verbeteren tussen de regels.

Materiaal

- Een gelinieerd blad
- Bouwschrift les 9

Controledictee 122

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Zeg de zin in jezelf na en schrijf de zin op.
- 3 Als je de zin niet meer weet, wacht je rustig af. De zin wordt nog een keer herhaald.
- 4 Lees de zin na en let op hoofdletters en leestekens.

Schrijf de zin op en onderstreep de persoonsvorm.

- 1 De natte strobaal verbrandde langzaam, waarbij een smerige rook opsteeg.
- 2 Hij belooft altijd een heleboel, maar doet weinig.
- 3 Wie vermoordde de president van Egypte?
- 4 Het water in dit kanaal bevriest bijna nooit.
- 5 Dit paard reageert soms door te steigeren.
- 6 De voorrem van mijn fiets blokkeerde en ik sloeg over de kop.
- 7 'Begin nou eindelijk eens met schoonmaken.'
- 8 Weet jij wat er die avond allemaal gebeurd is?
- 9 Zij bedenkt altijd heel verrassende surprises.
- 10 Mijn zaklantaarn verlichtte het bospad onvoldoende, zodat ik in een plas trapte.

Score woordspelling

Voldoende: 5 of minder fouten (26 lastige woorden).

Score persoonsvorm

Onderstrepen: voldoende bij 13 of meer woorden goed.
Schrijven: voldoende bij 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

De leerlingen gaan een verhaal schrijven over iets gevaarlijks of engs dat je zou kunnen dromen. Op de tekening is daarvan een voorbeeld te zien.

De leerlingen zijn volledig vrij in de keuze van hun onderwerp. De toelichting en het schrijfmodel in het Bouwschrift zorgen voor voldoende sturing van het schrijfproces.

Afsluiting

Besteed aandacht aan de trefwoorden die de leerlingen hebben bedacht. Helpen die trefwoorden bij het schrijven van het verhaal? Of geven ze het verloop van het verhaal niet helemaal aan? Dan zijn ze dus niet goed gekozen.

Introductie

Bespreek de samengestelde zinnen van het dictee klassikaal. Vermoedelijk hebben de leerlingen enkele persoonsvormen over het hoofd gezien. Bespreek ook welke dicteezin opdrachtzin is. Zijn de leerlingen de aanhalingstekens niet vergeten? Laat ze daarna hun woordfouten zelf opzoeken en verbeteren door ze te coderen met L, A, R of P voor de kantlijn (niet onderstrepen!).

De tweede stelopdracht op bladzijde 41 van het Bouwboek spreekt voor zich. Op de tekening is te zien hoe een jongen over de rand van een zwembad wordt geduwd terwijl er net een ander kind langszwemt.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 10*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen oefenen de woorden met persoonsvormfouten door bij elk fout geschreven werkwoord de stam, het onderwerp en de persoonsvorm naast elkaar te zetten. Ze oefenen woorden met luister- of afspraakfouten altijd door inprenting op de gebruikelijke wijze. Bij regelfouten heeft het zin dat u ze de woorden laat opschrijven in lettergrepen verdeeld waarna ze de lastige lettergreep onderstrepen. Laat ze de desbetreffende regel erbij schrijven. Daarna schrijven ze de 'gewone' woorden weer bij in de desbetreffende kolom van 'moeilijke woorden' achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefenen met u samen. Gebruik bij persoonsvormfouten de hulpkaart en loop de denkstappen met de leerlingen na. Als extra oefenmateriaal kunt u de kopieerlessen gebruiken achter in deze handleiding. Bij regelfouten laat u ze de regel benoemen, waarna ze altijd zelf nog een woord bedenken dat volgens diezelfde regel wordt geschreven. U weet dan of ze de regel herkennen.

Afsluiting

Bespreek de titel en de inleiding van het verhaal in het Bouwschrift. Welke titel trekt het meest de aandacht? Op welke wijze verduidelijkt de inleiding de titel het beste? Of kun je ook kiezen voor een heel andere inleiding? Hoort bij dit soort verhalen de titel misschien vooral bij de kern of zelfs bij het slot? Een titel als 'Een natte broek' kan volledig op het slot van een verhaal slaan en geen enkel verband hebben met de inleiding of met de kern van het verhaal.

Woordpakketten (basisstof)

les 11 vreemde woorden	les 12 vreemde woorden	les 13 vreemde woorden
balanceren acrobaten evenwicht interview aerobics service skeeleren crematie live muziek racefiets stewardess finale blokkade	collecteren collecte collectebus bravoure aquarel capuchon chantage brochure babyfoon speedboot stationcar neonlicht toilet papier	secur microscoop details musical barricade atelier miljonair receptie bungalow punaise concentratie scooter catalogus

Woordbetekenis

Besteed in ieder geval aandacht aan:

- les 11 oefening 1: balanceren, evenwicht
oefening 3: finale, blokkade
- les 12 oefening 1: collecte
oefening 3: babyfoon, neonlicht
- les 13 oefening 1: secur, details
oefening 3: scooter

Materiaal

- *Bouwschrift les 11 t/m 13*
- *Bouwboek les 11 t/m 13*
- *Kopieerbladen 7 en 19*

Extra materiaal

Geen.

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

De leerlingen moeten alle woorden oefenen door ze lettergreep voor lettergreep te bekijken en op te schrijven. Elk woord heeft een lastige lettergreep. Het herkennen van deze lettergreep helpt bij het opbouwen van een woordbeeld.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen van de activiteitengroep kunnen volledig zelfstandig werken.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek de oefeningen en laat de woorden lezen (of lees ze voor). U kunt tegelijkertijd de betekenis verduidelijken van de woorden die hieronder onder het kopje 'Woordbetekenis' staan: deze betekenis blijkt niet direct uit de oefeningen.

les 11

Les 11	vreemde woorden
	1 Vul de goede woordvorm in. Kies uit: balanceren, acrobaat, evenwicht. Op de tekening zie je twee _____. Het meisje _____ op de hand en de knie van haar partner. Ze moet haar _____ goed bewaren.
	2 Zoek het woord dat bij de zin past. Kies uit: interview, aerobics, service, skeeleren, crematie. Je gaat schaatsen op wielrijes: _____. Een vraaggesprek met iemand: _____. Gymnastiek op muziek: _____. Het verbranden van een dode: _____. Gratis hulp bij aankoop: _____.
	3 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: live muziek, racefiets, stewardess, finale, blokkade. De _____ helpt de passagiers in een vliegtuig. Op dat feest spelen ze _____. Een versperring op een weg heet een _____. De banden van een _____ zijn heel dun. Wij hebben de _____ verloren.
	4 Kies zes woorden en verdeel ze in lettergrepen. Schrijf ze zo op. _____ _____ _____ _____ _____ _____
Kopieerblad 7 of Bouwboek blz. 42	

Opgave 1
Woordvorm invullen.
Illustratie: acrobaten.

Opgave 2
Woord zoeken bij een omschrijving.

Opgave 3
Woord zoeken.

Opgave 4
Woord in lettergrepen verdelen en opschrijven.

les 12

Les 12	vreemde woorden
	1 Vul de goede woordvorm in. Kies uit: collecteren, collecte, collectebus. Er wordt een _____ gehouden. De rechte mevrouw _____. Ze heeft een _____ vast.
	2 Zoek het woord dat bij de zin past. Kies uit: bravoure, aquarel, capuchon, chantage, brochure. Een folder met informatie: _____. Muts die vastzit aan een jas: _____. Een mooi woord voor lief: _____. Een tekening met waterverf: _____. Een ander woord voor alperzing: _____.
	3 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: babyfoon, speedboot, stationcar, neonlicht, telflap papier. Een personenauto waarin je veel goederen kunt laden, heet _____. De waterskiër wordt getrokken door een _____. Het reclamebord is goed zichtbaar door het _____. Met een _____ kun je horen of de baby huult. In dat pak zitten zes rollen _____.
	4 Kies acht woorden en verdeel ze in lettergrepen. Schrijf ze zo op. _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
Kopieerblad 7 of Bouwboek blz. 42	

Opgave 1
Woordvorm invullen.
Illustratie: een collecte.

Opgave 2
Woord zoeken bij een omschrijving.

Opgave 3
Woord zoeken.

Opgave 4
Woord in lettergrepen verdelen en opschrijven.

les 13

Les 13	vreemde woorden
	1 Vul in. Kies uit: secuur, microscoop, details. Een _____ vergroot kleine dingen. Het instellen is een _____ werkje. als je alle _____ goed wilt zien.
	2 Zoek het woord dat bij de zin past. Kies uit: musical, barricade, atelier, miljoenair, receptie. Een feestelijke ontvangst van veel mensen: _____. Een versperring door boze mensen: _____. Een toneelstuk met liedjes en dans: _____. De werkplaats van een kunstenaar: _____. Iemand die minstens een miljoen gulden heeft: _____.
	3 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: bungelaw, punaise, concentratie, scooter, catalogus. In deze _____ staan nieuwe boeken. Een _____ is een vervoermiddel. De tekening zit vast met een _____. Een dichte zonder louten maken, verlost veel _____. Een huis zonder verdieping heet meestal een _____.
	4 Kies acht woorden en verdeel ze in lettergrepen. Schrijf ze zo op. _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
Kopieerblad 7 of Bouwboek blz. 42	

Opgave 1
Woord invullen.
Illustratie: een microscoop.

Opgave 2
Woord zoeken bij een omschrijving.

Opgave 3
Woord zoeken.

Opgave 4
Woord in lettergrepen verdelen en opschrijven.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 7 zetten de leerlingen alle woorden in alfabetische volgorde, waarbij ze de woorden in lettergrepen verdeeld opschrijven en met de lettergrepen aan elkaar.

Daarna kiezen ze weer vijf woorden uit waarmee ze zinnen bedenken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

In het Bouwboek treft u op bladzijde 42 twee extra woordpakketten aan. Op kopieerblad 19 schrijven de leerlingen deze woorden allereerst in alfabetische volgorde op. Dan schrijven ze de woorden uit elke tweede rij op met de betekenis erachter. Met de woorden uit de eerste rij maken ze ten slotte een zinsopdracht.

Afsluiting

Bespreek de woorden met een afwijkende uitspraak. Zet deze woorden op het bord en verduidelijk de vreemde letter of lettergreep voor de leerlingen.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met in elke zin een dicteewoord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in klankgroepen en schrijf het woord in delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 14

Controledictee 123

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets hebt vergeten.

1 Deze brochure ziet er leuk uit.	schrijf op brochure
2 Ik zoek het boek in een catalogus.	catalogus
3 Mijn koffer staat bij de receptie.	receptie
4 Dit is een heel secuur werkje.	secur
5 Daar ligt een rol toiletpapier.	toiletpapier
6 Aan deze jas zit geen capuchon.	capuchon
7 Wij hebben de finale verloren.	finale
8 De stewardess brengt drankjes rond.	stewardess
9 De blokkade wordt opgeheven.	blokkade
10 Bij die winkel krijg je goede service.	service
11 Ik heb een interview afgenomen.	interview
12 Dit is het atelier van een beeldhouwer.	atelier
13 Hier wordt een bungalow gebouwd.	bungalow
14 Pas op voor die punaise.	punaise
15 Je moet je concentratie niet verliezen.	concentratie
16 We gaan morgen collecteren.	collecteren

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

De leerlingen gaan een verslag schrijven voor de schoolkrant over iets wat ze op tv hebben gezien of bijvoorbeeld in het theater. De lezers zijn leerlingen en ouders.

Belangrijk daarbij is dat elke leerling als schrijver nadenkt over deze lezers. Wat zijn het voor mensen en wat zouden ze graag willen weten? De leerlingen bereiden het verslag voor in het Bouwschrift door trefwoorden te kiezen.

Afsluiting

Bespreek de titel en de inleiding van een verslag voor de schoolkrant. Hoe trek je de aandacht van de lezers en hoe vertel je in het kort in een inleiding waar het verslag over gaat? Laat enkele leerlingen hun inleiding voorlezen.

Introductie

U hoeft het dictee verder niet toe te lichten. De gemaakte fouten spreken waarschijnlijk voor zich en de leerlingen moeten deze woorden gewoon extra oefenen. Leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefenen onder uw begeleiding. De overige leerlingen oefenen zelfstandig.

De tweede stelopdracht op bladzijde 43 van het Bouwboek spreekt voor zich. Leerlingen die hieraan toekomen, kunnen de taak zelfstandig maken. Op de tekening is een winkeldief te zien die achterna wordt gezeten door een verkoopster. De draaideur naar buiten wordt echter geblokkeerd door mensen die naar binnen komen.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 15*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Nadat de leerlingen de fout geschreven woorden hebben verbeterd op het dicteeschema, gaan ze die oefenen. Daarbij is het belangrijk dat ze de woorden in lettergrepen verdeeld opschrijven, waarna ze de lastige lettergreep onderstrepen of kleuren. Ze oefenen op de gebruikelijke wijze:

- lezen en bekijken van het woord in lettergrepen;
- bedekken van het woord;
- 'in het hoofd kijken' naar het woord;
- schrijven en controleren van het woord.

Daarna schrijven ze de woorden weer bij in de desbetreffende kolom van 'moeilijke woorden' achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefenen op dezelfde manier als hierboven is omschreven onder 'Zelfstandig oefenen'. U controleert of ze dit ook werkelijk zo doen. Met name het 'in het hoofd kijken naar een woord' is belangrijk, terwijl leerlingen deze stap vaak overslaan uit gemakzucht.

Afsluiting

Laat een leerling zijn/haar verslag voorlezen. Bespreek dit vanuit het standpunt van de lezer: weet deze nu alles wat hij/zij zou willen weten?

Woordpakketten (basisstof)

les 16 Engelse woorden	les 17 Engelse woorden	les 18 Engelse woorden
T-shirt	container	caravans
picknick	heftruck	camping
lunchen	handicap	campers
cake	plastic	walkman
race	showroom	snackbar
frame	stopwatch	playback
flat	ticket	overall
tank	cockpit	jerrycan
jeans	trainer	jukebox
team	training	midgetgolf
baby	goal	weekend
jeep	keeper	stewardess
rails	corner	racket
bungalow	computer	
	volleybal	
	paperclip	

Materiaal

- *Bouwschrift les 16 t/m 18*
- *Bouwboek les 16 t/m 18*
- *Kopieerbladen 8 en 20*

Extra materiaal

Geen.

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Stel eerst klassikaal de woorden aan de orde door ze voor te lezen of te laten lezen en te letten op een goede uitspraak. Daarna kan de activiteitengroep aan het werk en hebt u tijd voor de instructiegroep.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De taalvaardige leerlingen kennen alle oefenvormen en kunnen volledig zelfstandig aan de slag.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek de betekenis van de lastige woorden en doe oefening 4 van elke les eerst mondeling. Het opschrijven van een meervoud kan soms lastig zijn.

Woordbetekenis

Besteed in ieder geval aandacht aan:

- les 16 oefening 3: rails (meerdere betekenissen)
- les 17 oefening 1: container, handicap
oefening 4: paperclip
- les 18 oefening 3: jukebox, midgetgolf

les 16

Les 16	Engelse woorden
1	Vul in. Kies uit: T-shirt, picknick, lunchen. Het is mooi weer voor een Lekker in de zon. zomaar in een of jurk.
2	2 Zoek het woord dat bij de zin past. Kies uit: cake, race, frame, flat, tank. Het geraamte van een fiets: Een zachte koek om plakken van te snijden: Een afgesloten bak om vloeistof in te vervoeren: Een hoog gebouw met woningen: Een wedstrijd wie de snelste is:
3	3 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: jeans, team, baby, jeep, rally. Ons bestaat uit zes spelers. Deze lade schuift over twee Dit kind is geen maar een peuter. Deze blauwe spijkerbroek noem je ook wel Een auto voor ruw terrein heet een
4	4 Maak er meervoud van. cake frame race picknick baby bungalow

Kopieerblad 8 of Bouwboek blz. 44

Opgave 1

Woord kiezen.

Illustratie: een picknick.

Opgave 2

Woord zoeken bij een omschrijving.

Opgave 3

Woord zoeken.

Opgave 4

Het meervoud opschrijven.

les 17

Les 17	Engelse woorden
1	1 Vul in. Kies uit: container, heftruck, handicap, bestuurder. Met de worden twee kisten naar een gebracht. De kan niet veel zien. Dat is een
2	2 Zoek het woord dat bij de zin past. Kies uit: plastic, showroom, stopwatch, ticket, cockpit. De bestuursruimte in een vliegtuig: Een stevig soort kunststof: Een delftig woord voor plaatskaart: Daar staan auto's om te verkopen: Een horloge dat je stil kunt zetten:
3	3 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: trainer, training, goal, keeper, corner. Mijn vader is bij rugby. Een doelpunt wordt ook genoemd. Een strafbal vanaf de hoek van het veld heet Een is een ander woord voor doelman. We hebben een zware gehad.
4	4 Maak er meervoud van. computer keeper volleybal container paperclip handicap

Kopieerblad 8 of Bouwboek blz. 44

Opgave 1

Woord kiezen.

Illustratie: een heftruck.

Opgave 2

Woord zoeken bij een omschrijving.

Opgave 3

Woord zoeken.

Opgave 4

Het meervoud opschrijven.

les 18

Les 18	Engelse woorden
1	1 Vul in. Kies uit: caravans, camping, campers. Op de staan met en zonder voortent. Er zijn geen te zien.
2	2 Zoek het woord dat bij de zin past. Kies uit: walkman, snackbar, playback, overall, jerrycan. Net doen of je echt zingt: Een draagbaar vat met schroefdoop: Je draagt het als werpak over andere kleren: Kleine winkel waar je hartige hapjes kunt kopen: Kleine, draagbare cassette recorder met koptelefoon:
3	3 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: jukebox, midgetgolf, weekend, stewardess, racket. Bij het strand ligt een baan voor In het café speelt een Bij badminton en tennis gebruik je een We gaan dit naar het strand. De brengt drankjes rond.
4	4 Maak er meervoud van. overall weekend jerrycan stewardess jukebox racket

Kopieerblad 8 of Bouwboek blz. 44

Opgave 1

Woord kiezen.

Illustratie: een camping.

Opgave 2

Woord zoeken bij een omschrijving.

Opgave 3

Woord zoeken.

Opgave 4

Het meervoud opschrijven.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

De leerlingen schrijven alle woorden nog een keer op op kopieerblad 8, maar nu zetten ze er in eigen woorden de betekenis achter. Daarna kiezen ze weer vijf woorden uit waarmee ze zinnen bedenken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

In het Bouwboek staan op bladzijde 44 twee extra woordpakketten. Op kopieerblad 20 schrijven de leerlingen deze woorden allereerst in alfabetische volgorde op. Dan schrijven ze de woorden uit de tweede rij op met de betekenis erachter. Tot slot maken ze met de woorden uit de eerste rij een zinsopdracht.

Afsluiting

Laat de leerlingen de geoefende woorden uit het Bouwschrift voorlezen zodat ze de uitspraak goed gaan beheersen.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met in elke zin een dicteewoord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in klankgroepen en schrijf het woord in delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 19

Controledictee 124

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets hebt vergeten.

	schrijf op
1 Ik verf het frame van mijn fiets.	frame
2 Ons voetbalteam heeft gewonnen.	voetbalteam
3 De baby ligt in de wieg.	baby
4 Deze auto wordt jeep genoemd.	jeep
5 Een paperclip klemt de papieren vast.	paperclip
6 We gaan een weekend kamperen.	weekend
7 Naast het huis staat een caravan.	caravan
8 We eten iets in een snackbar.	snackbar
9 Bij tennis gebruik je een racket.	racket
10 In deze container zit oud papier.	container
11 Dit bestek is van plastic gemaakt.	plastic
12 Onze trainer is heel fanatiek.	trainer
13 Met een stopwatch neem je de tijd op.	stopwatch
14 In de showroom staan nieuwe auto's.	showroom
15 Deze computer is al heel oud.	computer
16 Dit is de cockpit van het vliegtuig.	cockpit

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

De leerlingen gaan een brief sturen naar een school in Zuid-Afrika over schaatsen en ijs.

Met de toelichting en het briefmodel in het Bouw-schrift kunnen de leerlingen deze opdracht zelfstan-dig maken: ze hebben er voldoende houvast aan.

Afsluiting

Bespreek de trefwoorden die de leerlingen hebben be-dacht voor de kern van het verhaal. Hoe maak je dui-delijk wat schaatsen is aan kinderen in Zuid-Afrika die geen bevroren water kennen?

Introductie

U hoeft het dictee verder niet toe te lichten. De ge-maakte fouten spreken waarschijnlijk voor zich en de leerlingen moeten deze woorden gewoon extra oefe-nen. Leerlingen die een onvoldoende dicteescore heb-ben behaald, oefenen onder uw begeleiding. De overi-ge leerlingen oefenen zelfstandig. De tweede stelopdracht op bladzijde 45 van het Bouwboek spreekt voor zich. Leerlingen die hieraan toekomen, kunnen de taak zelfstandig maken. Op de tekening is een hondje te zien dat boven een afgrond in de struiken vastzit. Twee kinderen liggen op hun buik en proberen het hondje te redden.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 20*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Nadat de leerlingen de fout geschreven woorden heb-ben verbeterd op het dicteeschema, gaan ze die oefe-nen. Daarbij is het belangrijk dat ze de woorden in lettergrepen verdeeld opschrijven, waarna ze de lasti-ge lettergreep onderstrepen of kleuren. Ze oefenen op de gebruikelijke wijze:

- lezen en bekijken van het woord in lettergrepen;
- bedekken van het woord;
- 'in het hoofd kijken' naar het woord;
- schrijven en controleren van het woord.

Daarna schrijven ze de woorden weer bij in de desbe-treffende kolom van 'moeilijke woorden' achter in het Bouwschrift. (N.B. Het zijn allemaal uitzonderingen! De gewone foutencategorieën zijn niet van toepas-sing!)

• Begeleid oefenen

Leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefenen op dezelfde manier als hierboven is omschreven onder 'Zelfstandig oefenen'. U contro-leert of ze dit ook werkelijk zo doen. Met name het 'in het hoofd kijken naar een woord' is belangrijk, terwijl leerlingen deze stap vaak overslaan uit gemakzucht.

Afsluiting

Laat een leerling zijn/haar brief voorlezen. Bespreek deze vanuit het standpunt van de Zuid-Afrikaanse le-zers. Kunnen ze zich een beeld vormen van wat ijs en schaatsen zijn?

Woordpakketten (basisstof)

les 21

gooien
laten
worden
bewaren
veranderen
verdwalen
bemoeien
verkleiden
verbinden
beloven
verhuizen
verbazen
beslissen
verrassen
versieren
vervelen
vernielen

les 22

enkelvoudige zinnen

lijken
zijn
weten
tekenen
verraden
verzorgen
gebeuren
bestellen
bedanken
verkleiden
verzamelen
verbranden
begrijpen
verzetten
verdienen
verliezen
verkoopen
bedriegen
bedenken
verstaan

les 23

krijgen
schoppen
proberen
mislukken
bedoelen
vervelen
vertrouwen
verwachten
verbranden
verbinden
verbeteren
verkleiden
verliezen
verbieden
vervangen
overnachten
verspreiden

Materiaal

- *Bouwschrift les 21 t/m 23*
- *Bouwboek les 21 t/m 23*
- *Kopieerbladen 9 t/m 11 en 21*

Extra materiaal

Geen.

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

In deze lessen wordt de enkelvoudige zin in de tegenwoordige en de verleden tijd herhaald. Introduceer het begrip enkelvoudige zin als de leerlingen dit nog niet kennen, als voorbereiding op de volgende lessen waarin de samengestelde zin uitvoerig aan de orde komt.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De taalvaardige leerlingen kunnen alle oefeningen zelfstandig maken.

• Begeleid oefenen

Instructie

Ook de instructiegroep moet de oefeningen zelfstandig aankunnen. U hoeft niet specifiek aandacht te besteden aan de woordenschat. Eventuele problemen kunt u individueel opvangen tijdens de controle van het werk in het schrift en op het kopieerblad.

Woordbetekenis

Er zijn geen werkwoorden die lastig zijn door hun betekenis.

les 21

Les 21	enkelvoudige zinnen
	1. Let op! Een gewone zin met één onderwerp en één persoonsvorm, noemen we een enkelvoudige zin. Vul de persoonsvorm in van gooien, laten en worden. De aanvaller _____ een boogbal. De doelman _____ zich niet verrassen. Dit _____ geen doelpunt.
	2. Vul de persoonsvorm of het voltooid deelwoord in. Let op de tijd! bewaren (t.t.) Ik heb alle tekeningen _____. veranderen (t.t.) Zij hebben de hele tuin _____. verdwalen (t.t.) We zijn bijna _____. bemoelen (v.t.) Anne _____ zich overal mee. verkleiden (t.t.) Ik _____ me eerst nog even. verbinden (v.t.) Arthur _____ zijn enkel zelf.
	3. Bedenk zelf zinnen in de t.t. en de v.t. Pas op! beloven _____ beloven _____ verhulzen _____ verhulzen _____ verbazen _____ verbazen _____
Kopieerblad 9 of Bouwboek blz. 46 ➡ ➡ ➡ 	

Opgave 1
Persoonsvorm invullen.
Illustratie: waterpolo.

Opgave 2
Persoonsvorm of voltooid deelwoord invullen.

Opgave 3
Zinnen bedenken in t.t. en v.t.

les 22

Les 22	enkelvoudige zinnen
	1. Vul de persoonsvorm in van lijken, zijn, weten en toekennen. Het _____ net een zoekplaatje. De puck _____ nergens te zien. _____ ij waar de puck ligt? _____ hem maar!
	2. Vul de persoonsvorm of het voltooid deelwoord in. Let op de tijd! verraden (v.t.) Pepijn _____ onze plannen. verzorgen (t.t.) Ik heb mijn cavia _____. gebeuren (t.t.) Dit _____ hier regelmatig. bestellen (t.t.) _____ ij een glas limonade? bedanken (v.t.) _____ zij jou nu wel of niet? verkleiden (t.t.) _____ je broer zich niet?
	3. Bedenk zelf zinnen in de t.t. en de v.t. verzamelen _____ verzamelen _____ verbranden _____ verbranden _____ begrijpen _____ begrijpen _____ verzetten _____ verzetten _____
Kopieerblad 10 of Bouwboek blz. 46 ➡ ➡ ➡ 	

Opgave 1
Persoonsvorm invullen.
Illustratie: ijshockey.

Opgave 2
Persoonsvorm of voltooid deelwoord invullen.

Opgave 3
Zinnen bedenken in t.t. en v.t.

les 23

Les 23	enkelvoudige zinnen
	1. Vul de persoonsvorm in van krijgen, schoppen, proberen en mislukken. De aanvaller _____ een mooie kans. Hij _____ de bal naar het doel. De verdediger _____ de bal te pakken. Dat _____ volledig.
	2. Vul de persoonsvorm of het voltooid deelwoord in. Let op de tijd! bedoelen (t.t.) _____ je dat hij het deed? vervelen (v.t.) _____ ij je ook zo? vertrouwen (t.t.) _____ hij ons niet? verwachten (v.t.) _____ zij dat we meedoen? verbranden (v.t.) _____ ij je vinger ook? verbinden (t.t.) _____ de dokter haar knie?
	3. Bedenk zelf zinnen in de t.t. en de v.t. verbeteren _____ verbeteren _____ verkleiden _____ verkleiden _____ verliezen _____ verliezen _____ verbleiden _____ verbleiden _____
Kopieerblad 11 of Bouwboek blz. 46 ➡ ➡ ➡ 	

Opgave 1
Persoonsvorm invullen.
Illustratie: rugby.

Opgave 2
Persoonsvorm of voltooid deelwoord invullen.

Opgave 3
Zinnen bedenken in de t.t. en de v.t.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 9 t/m 11 staan telkens zes werkwoorden die de leerlingen moeten vervoegen in de t.t. en de v.t. Daarna kiezen ze weer vijf werkwoorden uit waarmee ze zinnen bedenken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op bladzijde 46 van het Bouwboek staan twee extra woordpakketten met werkwoorden. De leerlingen vervoegen deze werkwoorden allereerst in de t.t. en de v.t. op kopieerblad 21. Dan zoeken ze bij elk werkwoord een zelfstandig naamwoord waarmee de betekenis van het werkwoord verduidelijkt wordt. Geef eventueel als toelichting dat ze met beide woorden samen een zin moeten kunnen bedenken. Daarna schrijven ze vijf van die zinnen ook op.

Afsluiting

Bespreek de illustraties in het Bouwschrift. Om welke sporten gaat het? Wat weten de leerlingen erover?

Introductie dictee

Het dictee is een zinsdictee van tien enkelvoudige zinnen. In deze zinnen komen alle woordtypen voor waarvoor een spellingregel geldt. Na het opschrijven van een zin moeten de leerlingen de persoonsvorm onderstrepen.

Wijs ze bij het schrijven van de zinnen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in klankgroepen en schrijf het woord in delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Laat de leerlingen de zinnen opschrijven met steeds een regel ertussen. Daardoor kunnen ze hun fouten verbeteren tussen de regels.

Materiaal

- Een gelinieerd blad
- Bouwschrift les 24

Controledictee 125

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Zeg de zin in jezelf na en schrijf de zin op.
- 3 Als je de zin niet meer weet, wacht je rustig af. De zin wordt nog een keer herhaald.
- 4 Lees de zin na en let op hoofdletters en leestekens.

Schrijf de zin op en onderstreep de persoonsvorm.

- 1 De olievlek verspreidde zich over de hele rivier.
- 2 Bij deze supermarkt wordt regelmatig ingebroken.
- 3 Zij bemoeit zich natuurlijk weer overal mee.
- 4 Wie verzorgt eigenlijk jouw konijnen in de vakantie?
- 5 'Verbind deze twee draden maar met elkaar.'
- 6 Ons lokaal werd voor het afscheidsfeest versierd.
- 7 De agent verbiedt de toeschouwers dichterbij te komen.
- 8 Verkleed jij je steeds meteen na de wedstrijd?
- 9 Ik ben vorig jaar voor de tweede keer verhuisd.
- 10 Wat gebeurt er toch allemaal in de gymzaal?

Score woordspelling

Voldoende: 5 of minder fouten (26 lastige woorden).

Score persoonsvorm

Onderstrepen: voldoende bij 9 of meer woorden goed.
Schrijven: voldoende bij 8 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

De leerlingen gaan een opstel schrijven over beroemd zijn.

Ze bereiden dit opstel voor in het Bouwschrift.

Daarna werken ze de opdracht verder uit, bijvoorbeeld in les 25 of in een andere taalles.

Afsluiting

Bespreek een aantal titels die de leerlingen hebben bedacht met de bijbehorende inleidingen. Wijs erop dat een schrijfproduct bestemd is voor een lezer, ook een opstel. Nadat de leerlingen hun kladversie hebben geschreven, gaan ze die controleren op de volgende punten:

- korte zinnen (maximaal twee regels);
- indeling in alinea's (witregels);
- goede zinsbouw;
- goede woordspelling en goed gebruik van leestekens.

Ze verbeteren hun kladversie en schrijven hun verhaal in het net. Eventueel maken ze er daarna een tekening bij.

Introductie

Bespreek de vraagzinnen uit het dictee en ga na of de leerlingen de persoonsvorm goed hebben onderstreept. Bespreek ook welke dicteezin een opdrachtzin is. Zijn de leerlingen de aanhalingstekens niet vergeten? Laat ze daarna hun woordfouten zelf opzoeken en verbeteren door ze te coderen met L, A, R of P voor de kantlijn (niet onderstrepen!).

De tweede stelopdracht op bladzijde 47 van het Bouwboek spreekt voor zich. Op de tekening is een meisje te zien dat ruzie heeft en op de rand van een dak zit. Ze weigert naar binnen te komen. De opdracht, het verhaalschema en de werkvolgorde moeten voor voldoende sturing van het schrijfproces zorgen, zodat de leerlingen deze opdracht volledig zelfstandig kunnen maken.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 25*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen oefenen de woorden met persoonsvormfouten door bij elk fout geschreven werkwoord de stam, het onderwerp en de persoonsvorm naast elkaar te zetten. Ze oefenen woorden met luister- of afspraakfouten altijd door inprenting op de gebruikelijke wijze. Bij regelfouten heeft het zin dat u ze de woorden laat opschrijven in lettergrepen verdeeld waarna ze de lastige lettergreep onderstrepen. Laat ze de desbetreffende regel erbij schrijven. Daarna schrijven ze de 'gewone' woorden weer bij in de desbetreffende kolom van 'moeilijke woorden' achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefenen met u samen. Gebruik bij persoonsvormfouten de hulpkaart en loop de denkstappen met de leerlingen na. Als extra oefenmateriaal kunt u de kopieerlessen gebruiken achter in deze handleiding. Bij regelfouten laat u ze de regel benoemen, waarna ze altijd zelf nog een woord bedenken dat volgens diezelfde regel wordt geschreven. U weet dan of ze de regel herkennen.

Afsluiting

Bespreek het slot dat past bij een opstel over beroemd zijn. In dit slot moeten de leerlingen hun eigen conclusie verwoorden.

Woordpakketten (basisstof)

les 26	les 27	les 28
samengestelde zinnen		

kijken	hebben	zweven
zijn	doen	belanden
proberen	kunnen	mogen
gaan	slaan	moeten
beginnen	hoeven	zijn
gebeuren	binden	bemoeien
vervelen	roepen	bedoelen
regelen	kletsen	verbazen
verwachten	werken	vertellen
bevriezen	rijden	herinneren
bestellen	komen	tegenkomen
betalen	eten	verdwijnen
verdienen	drinken	veranderen
sparen	weten	beloven
verbranden	mogen	beschadigen
verdwijnen	denken	bedanken
verliezen	branden	bereiken
herkennen	ontvangen	beleven
herhalen	ontwikkelen	verlangen
bereiden	ontvoeren	verzekeren
herinneren	ontdekken	
	ontmoeten	
	onthouden	

Woordbetekenis

Er zijn geen werkwoorden die lastig zijn door hun betekenis.

Materiaal

- *Bouwschrift les 26 t/m 28*
- *Bouwboek les 26 t/m 28*
- *Kopieerbladen 12 t/m 14 en 22*

Extra materiaal

Geen.

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Besprek oefening 1 van les 26 klassikaal, dit is voldoende als introductie. Wijs de leerlingen wanneer ze een komma moeten zetten. Dit komt in verschillende oefeningen terug.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De taalvaardige leerlingen kennen alle oefenvormen en kunnen volledig zelfstandig aan de slag.

• Begeleid oefenen

Instructie

Besprek oefening 3 van elke les. Doe eventueel de eerste zin mondeling. Wellicht zult u ook oefening 2 van les 27 moeten toelichten.

les 26

Les 26	samengestelde zinnen
1	Let op! Een samengestelde zin bestaat uit een hoofdzin en één of meer bijzinnen. Een samengestelde zin kan dus twee of meer persoonsvormen bevatten. Vul de persoonsvorm in van kijken, zijn, proberen en gaan. (t.t.) De doelman _____ goed, wat de aanvaller van plan _____. Hij _____ te ontdekken in welke hoek de aanvaller _____ schieten.
2	Vul de persoonsvorm of het voltooid deelwoord in. Let op de tijd! Zet zelf de komma's. beginnen (t.t.) Het kind _____ de propjes op te ruimen gebeuren (t.t.) maar het _____ allemaal heel langzaam. vervelen ik heb me _____ regenen (v.t.) want het _____ de hele dag. verwachten (v.t.) Ik _____ helemaal niet bevrozen dat de sneeuw was _____.
3	Bedenk zelf een samengestelde zin met de twee werkwoorden. Let op de tijd! Zet zelf de komma's. bestellen (v.t.) Hij _____ betalen (v.t.) en _____ met honderd gulden. verdienen (v.t.) Zij _____ veel geld sparen maar ze heeft niets _____ beginnen (t.t.) Het _____ al te schermen verdwijnen want de zon is _____.
Kopieerblad 12 of Bouwboek blz. 48 ➡ ➡ ➡	

Opgave 1

Persoonsvorm invullen.
Illustratie: veldhockey.

Opgave 2

Persoonsvorm of voltooid deelwoord invullen.

Opgave 3

Samengestelde zinnen bedenken.

les 27

Les 27	samengestelde zinnen
1	Vul de persoonsvorm in van hebben, doen, kunnen, slaan en hoeven. De werper _____ (t.t.) de bal gegooid, maar _____ (v.t.) dat niet goed genoeg. De slagman _____ (t.t.) slaan en hij _____ (t.t.) de bal het veld in. De achtervanger _____ (t.t.) niet in actie te komen.
2	Vul de persoonsvorm in. Pas op: het is opdrachttaal! binden ' _____ dat pakje goed vast.' roepen _____ moeder vanuit de kamer. kleisen ' _____ eens wat minder werken en _____ wat harder,' zegt de meester. rijden ' _____ maar zachtjes door,' zegt vader. komen 'wij _____ wel achteraan.'
3	Bedenk zelf een samengestelde zin met de twee werkwoorden. Let op de tijd! eten (v.t.) Wij _____ onze boterhammen drinken (v.t.) en _____. rijden (v.t.) Hij _____ voorop. weten (v.t.) want _____. komen (v.t.) Marije _____ even te laat. mogen (v.t.) maar _____. denken (v.t.) Ik _____ dat hij thuis was. branden (v.t.) want _____.
Kopieerblad 13 of Bouwboek blz. 48 ➡ ➡ ➡	

Opgave 1

Persoonsvorm invullen.
Illustratie: honkbal.

Opgave 2

Persoonsvorm invullen.

Opgave 3

Samengestelde zinnen bedenken.

les 28

Les 28	samengestelde zinnen
1	Vul de persoonsvorm in van zweven, belanden, mogen, moeten en zijn. (t.t.) De shuttle _____ over het net en _____ in het andere veld. De shuttle _____ de grond niet raken en je _____ er dus vlug bij zijn. Dat _____ een groot verschil met tennis.
2	Vul de persoonsvorm of het voltooid deelwoord in. Let op de tijd! Pas op: zelf de komma's. bemoelen (t.t.) Jamie _____ zich overal mee bedoelen (t.t.) maar hij _____ het wel goed. verbazen (t.t.) Ik _____ me erover vertellen (t.t.) dat hij niets heeft _____. herinneren (t.t.) _____ je je nog die vakantie tegenkomen (v.t.) dat we een wild zwijn _____? verdwijnen (v.t.) Het konijn _____ in het hol veranderen (v.t.) en de havik _____ zijn duikvlucht.
3	Bedenk zelf een samengestelde zin met het werkwoord. beloven _____ beschadigen _____ bedanken _____
Kopieerblad 14 of Bouwboek blz. 48 ➡ ➡ ➡	

Opgave 1

Persoonsvorm invullen.
Illustratie: badminton.

Opgave 2

Persoonsvorm of voltooid deelwoord invullen.

Opgave 3

Samengestelde zinnen bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Bij elke les hoort een kopieerblad (kopieerblad 12 t/m 14) met zes werkwoorden die de leerlingen moeten vervoegen in de t.t. en de v.t. Daarna kiezen ze drie werkwoorden uit waarmee ze samengestelde zinnen bedenken in de t.t. en in de v.t.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op bladzijde 48 van het Bouwboek staan twee extra woordpakketten met werkwoorden. Daarmee maken de leerlingen eerst de vervoegingsopdracht op kopieerblad 22. Daarna zoeken ze bij elk werkwoord een zelfstandig naamwoord waarmee ze een zin zouden kunnen maken. Als laatste werken ze vijf van die zinnen volledig uit.

Afsluiting

Bespreek de illustraties in het Bouwschrift. Welke spelsituaties zijn afgebeeld? Wat zijn de specifieke kenmerken van elke sport?

Introductie dictee

Het dictee is een zinsdictee van tien samengestelde zinnen. In deze zinnen komen alle woordtypen voor waarvoor een spellingregel geldt. Na het opschrijven van een zin moeten de leerlingen de persoonsvorm onderstrepen.

Wijs ze bij het schrijven van de zinnen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in klankgroepen en schrijf het woord in delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Laat de leerlingen de zinnen opschrijven met steeds een regel ertussen. Daardoor kunnen ze hun fouten verbeteren tussen de regels.

Materiaal

- Een gelinieerd blad
- Bouwschrift les 29

Controledictee 126

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Zeg de zin in jezelf na en schrijf de zin op.
- 3 Als je de zin niet meer weet, wacht je rustig af. De zin wordt nog een keer herhaald.
- 4 Lees de zin na en let op hoofdletters en leestekens.

Schrijf de zin op en onderstreep de persoonsvorm.

- 1 Ik rijd langzaam vooruit, tot jullie me ingehaald hebben.
- 2 Het huis is volledig uitgebrand, maar er waren geen slachtoffers.
- 3 'Onthoud goed, wat er allemaal gezegd wordt.'
- 4 De zon verdween achter een wolk en het werd akelig koud.
- 5 De auto belandde in de sloot, maar niemand raakte gewond.
- 6 De scooter verandert onverwacht van richting en wordt aangereden.
- 7 Hij verzekerde ons dat we mee mochten voetballen.
- 8 Ik ontmoette haar vorig jaar, toen ze bij jullie op visite kwam.
- 9 Zij bindt haar hond vast, maar die vindt dat vervelend.
- 10 Herinner jij je nog, dat ik mijn enkel gebroken had?

Score woordspelling

Voldoende: 4 of minder fouten (20 lastige woorden).

Score persoonsvorm

Onderstrepen: voldoende bij 16 of meer woorden goed.

Schrijven: voldoende bij 16 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

De leerlingen gaan een reclameposter ontwerpen om leden te werven voor hun eigen club of hobbygroep. De poster moet vooral duidelijk maken wat er voor activiteiten zijn. De leerlingen bereiden de opdracht weer voor in het Bouwschrift. Ze kunnen de poster (met beeldmateriaal!) ook in tweetallen of kleine groepjes maken, het liefst in een andere taal, zodat elke leerling in les 30 de tweede stelopdracht kan maken.

Afsluiting

Bespreek enkele posters die de leerlingen hebben bedacht.

Introductie

Bespreek de samengestelde zinnen van het dictee klassikaal. Vermoedelijk hebben de leerlingen enkele persoonsvormen over het hoofd gezien. Bespreek ook welke dicteezin een opdrachtzin is. Zijn de leerlingen de aanhalingstekens niet vergeten? Laat ze daarna hun woordfouten zelf opzoeken en verbeteren door ze te coderen met L, A, R of P voor de kantlijn (niet onderstrepen!).

De tweede stelopdracht op bladzijde 49 van het Bouwboek spreekt voor zich. Op de tekening zijn twee kinderen een auto aan het wassen. De opdracht, het verhaalschema en de werkvolgorde moeten voor voldoende sturing van het schrijfproces zorgen, zodat de leerlingen deze opdracht volledig zelfstandig kunnen maken.

Materialiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 30*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen oefenen de woorden met persoonsvormfouten door bij elk fout geschreven werkwoord de stam, het onderwerp en de persoonsvorm naast elkaar te zetten. Ze oefenen woorden met luister- of afspreekfouten altijd door inprenting op de gebruikelijke wijze. Bij regelfouten heeft het zin dat u ze de woorden laat opschrijven in lettergrepen verdeeld waarna ze de lastige lettergreep onderstrepen. Laat ze de desbetreffende regel erbij schrijven. Daarna schrijven ze de 'gewone' woorden weer bij in de desbetreffende kolom van 'moeilijke woorden' achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefenen met u samen. Gebruik bij persoonsvormfouten de hulpkaart en loop de denkstappen met de leerlingen na. Als extra oefenmateriaal kunt u de kopieerlessen gebruiken achter in deze handleiding. Bij regelfouten laat u ze de regel benoemen, waarna ze altijd zelf nog een woord bedenken dat volgens diezelfde regel wordt geschreven. U weet dan of ze de regel herkennen.

Afsluiting

Bespreek de posters die de leerlingen hebben gemaakt. Welke posters nodigen echt uit om lid te worden?

Woordpakketten (basisstof)

les 31 vreemde woorden

thermometer
aquarium
temperatuur
efficiënt
commentaar
hygiëne
fiasco
synagoge
hysterisch
compliment
crêpepapier
consument
videoclip

les 32 vreemde woorden

populaire
accordeon
neuriën
triplex
competitie
camoufleren
intercity
bodywarmer
auteur
egoïstisch
mayonaise
heroïne
toilettafel

les 33 vreemde woorden

elektricien
elektriciteit
elektrische
airconditioning
blocnote
catalogus
locomotief
journalist
babysit
encyclopedie
crematorium
leverancier
centrifuge
portefeuille

Materiaal

- *Bouwschrift les 31 t/m 33*
- *Bouwboek les 31 t/m 33*
- *Kopieerbladen 15 en 23*

Extra materiaal

Geen.

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

In deze lessen komen nieuwe vreemde woorden aan de orde. De meeste van deze woorden hebben een afwijkende uitspraak. Besteed hier aandacht aan bij de introductie of bij de afsluiting. Laat de woorden dus ook hardop lezen of lees ze zelf voor. Wijs de leerlingen erop dat ze deze woorden altijd lettergreep voor lettergreep moeten schrijven, dit helpt om de schrijfwijze onder de knie te krijgen. (Zie vooral oefening 4!)

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De taalvaardige leerlingen kennen alle oefenvormen en kunnen volledig zelfstandig aan de slag.

• Begeleid oefenen

Instructie

Wanneer u de woorden nog niet hebt gelezen of laten voorlezen tijdens de introductie, dan doet u dit nu. Bespreek ook de woordbetekenis van enkele lastige woorden, vooral van de woorden die voorkomen in oefening 3 van elke les. Dat leerlingen woorden zoeken voor in een bepaalde zin, betekent niet dat ook de betekenis duidelijk is of duidelijk wordt.

Woordbetekenis

Besteed in ieder geval aandacht aan:

- les 31 oefening 3: hysterisch, compliment, crêpepapier, consument
- les 32 oefening 1: populaire
oefening 3: auteur, egoïstisch
- les 33 oefening 3: encyclopedie, leverancier, centrifuge

les 31

Les 31	vreemde woorden
	1 Vul in. Kies uit: thermometer, aquarium, temperatuur. Je ziet een tropisch _____. De _____ van het water wordt aangegeven door een _____.
	2 Zoek het woord dat bij de zin past. Kies uit: efficiënt, commentaar, hygiëne, fiasco, synagoge. Ziekte voorkomen door netjes en schoon zijn: _____. Een deftig woord voor opmerkingen: _____. Iets snel en goed doen: _____. Een Joodse kerk: _____. Een grote mislukking: _____.
	3 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: hysterisch, compliment, crêpepapier, consument, videoclip. Ik vind die _____ heel mooi. Ze begon opeens _____ te gliml. Wij kregen een _____ voor ons werkstuk. Die slingers zijn gemaakt van _____. Als je iets koopt, ben je een _____.
	4 Kies zes lastige woorden en verdeel ze in lettergrepen. Schrijf ze zo op. _____ _____ _____ _____ _____ _____
Kopieerblad 15 of Bouwboek blz. 50 ➡ == ➡ 	

Opgave 1
Woord kiezen.
Illustratie: een aquarium.

Opgave 2
Woord zoeken bij een omschrijving.

Opgave 3
Woord zoeken.

Opgave 4
Woord in lettergrepen verdelen en opschrijven.

les 32

Les 32	vreemde woorden
	1 Vul in. Kies uit: populaire, accordeon, neurien. Met een _____ kun je _____ muziek spelen. De mensen _____ of zingen mee.
	2 Zoek het woord dat bij de zin past. Kies uit: triplex, competitie, camoufleren, intercity, bodywarmer. Snelreën tussen grote steden: _____. Drie dunne laagjes gelijmd hout: _____. Warm jasje zonder mouwen: _____. Serle wedstrijden voor een kampioenschap: _____. Iets onzichtbaar proberen te maken: _____.
	3 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: auteur, apolisch, mayonaise, herolna, tallettafel. Het is _____ alleen aan jezelf te denken. Wie is de _____ van dit boek? Verslaving aan _____ is heel ernstig. Op de _____ staan spullen om je op te maken. Op de sla wordt soms _____ gedaan.
	4 Kies zes lastige woorden en verdeel ze in lettergrepen. Schrijf ze zo op. _____ _____ _____ _____ _____ _____
Kopieerblad 15 of Bouwboek blz. 50 ➡ == ➡ 	

Opgave 1
Woord kiezen.
Illustratie: een accordeon.

Opgave 2
Woord zoeken bij een omschrijving.

Opgave 3
Woord zoeken.

Opgave 4
Woord in lettergrepen verdelen en opschrijven.

les 33

Les 33	vreemde woorden
	1 Vul in. Kies uit: elektricien, elektriciteit, elektrische. Een _____ legt de draden aan. _____ is heel gevaarlijk. Pas daarom altijd op met _____ apparaten.
	2 Zoek het woord dat bij de zin past. Kies uit: airconditioning, bloccnote, catalogus, locomotief, journalist, babyfit. Hij of zij past op kleine kinderen: _____. Hij of zij schrijft stukjes in een krant: _____. Je kunt er een trein mee trekken: _____. Een deftig woord voor schrijfblok: _____. Het zorgt voor koele lucht: _____.
	3 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: encyclopedie, crematorium, leverancier, centrifuga, portefeuille. Een mapje voor papergeld en munten heet een _____. In een _____ worden doden verbrand. Wie is de _____ van deze shirts? In deze _____ vind je alles over voertuigen. Natie was kun je droger maken in een _____.
	4 Kies zes lastige woorden en verdeel ze in lettergrepen. Schrijf ze zo op. _____ _____ _____ _____ _____ _____
Kopieerblad 15 of Bouwboek blz. 50 ➡ == ➡ 	

Opgave 1
Woord kiezen.
Illustratie: een elektricien.

Opgave 2
Woord zoeken bij een omschrijving.

Opgave 3
Woord zoeken.

Opgave 4
Woord in lettergrepen verdelen en opschrijven.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

De leerlingen oefenen alle woorden nog een keer door ze op kopieerblad 15 in alfabetische volgorde op te schrijven, eerst in lettergrepen verdeeld en daarna met de lettergrepen aan elkaar. Daarna kiezen ze weer vijf woorden uit waarmee ze zinnen bedenken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

In het Bouwboek staan op bladzijde 50 twee extra woordpakketten met vreemde woorden. De leerlingen alfabetiseren deze woorden allereerst op kopieerblad 23. Daarna schrijven ze de woorden uit elke tweede rij onder elkaar met de betekenis erachter. Vervolgens kiezen ze uit elke eerste rij vijf woorden waarmee ze zinnen maken.

Afsluiting

Laat de leerlingen de woorden uit het Bouwschrift nog een keer hardop lezen, zodat ze de uitspraak goed gaan beheersen. Bespreek meteen ook de betekenis van de lastige woorden.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met in elke zin een dicteewoord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in klankgroepen en schrijf het woord in delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- *Bijlage 6 Dicteeschema*
- *Bouwschrift les 34*

Controledictee 127

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets hebt vergeten.

1	In dit aquarium zit zoet water.	schrijf op
2	Hij is van beroep journalist.	aquarium
3	De machine werkt op elektriciteit.	journalist
4	Ik schrijf een briefje op een blocnote.	elektriciteit
5	Deze trein is een intercity.	blocnote
6	Dit zijn populaire boeken.	intercity
7	Zij zit heel zachtjes te neuriën.	populaire
8	De competitie begint zaterdag.	neuriën
9	In deze tube zit mayonaise.	competitie
10	De temperatuur blijft stijgen.	mayonaise
11	Zij kreeg een compliment.	tempera- tuur
12	Ik ben vanavond babysit.	compliment
13	De was zit nog in de centrifuge.	babysit
14	Hij heeft altijd wel commentaar.	centrifuge
15	Wie is de auteur van dit boek?	commen- taar
16	Je kunt het in de catalogus opzoeken.	auteur
		catalogus

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

De leerlingen gaan een gedicht(fragment) van Ivo de Wijs beoordelen.

Ze kunnen deze opdracht in een les in het Bouwschrift maken.

Afsluiting

Vraag enkele leerlingen hun verslag voor te lezen.

Introductie

U hoeft het dictee verder niet toe te lichten. De gemaakte fouten spreken waarschijnlijk voor zich en de leerlingen moeten deze woorden gewoon extra oefenen. Leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefenen onder uw begeleiding. De overige leerlingen oefenen zelfstandig.

De tweede stelopdracht op bladzijde 51 van het Bouwboek spreekt voor zich. Alle leerlingen komen hier waarschijnlijk aan toe. Op de tekening zijn twee kinderen te zien die over een schutting gluren terwijl er juist een agent aankomt.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 35*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Nadat de leerlingen de fout geschreven woorden hebben verbeterd op het dicteeschema, gaan ze die oefenen. Daarbij is het belangrijk dat ze de woorden in lettergrepen verdeeld opschrijven, waarna ze de lastige lettergreep onderstrepen of kleuren. Ze oefenen op de gebruikelijke wijze:

- lezen en bekijken van het woord in lettergrepen;
- bedekken van het woord;
- 'in het hoofd kijken' naar het woord;
- schrijven en controleren van het woord.

Daarna schrijven ze de woorden weer bij in de desbetreffende kolom van 'moeilijke woorden' achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefenen op dezelfde manier als hierboven is omschreven onder 'Zelfstandig oefenen'. U controleert of ze dit ook werkelijk zo doen. Met name het 'in het hoofd kijken naar een woord' is belangrijk, terwijl leerlingen deze stap vaak overslaan uit gemakzucht.

Afsluiting

Laat enkele leerlingen hun titel met de bijbehorende inleiding voorlezen (van de tweede stelopdracht). Bespreek die vanuit het standpunt van de lezer. Weet deze nu waar het stuk over zal gaan en is hij/zij nieuwsgierig genoeg geworden om door te lezen?

Woordpakketten (basisstof)

les 36 Franse woorden	les 37 Franse woorden	les 38 Franse woorden
parcours coureur enthousiast douane couplet crèche souvenir militair douche chauffeur bureau toilet brancard	trottoir boulevard wandelroute populair etui maillot diner crème punaise cadeau niveau portefeuille	details couveuse aquarium carillon barbecue antiquair medaille volière privé logé café paté coupé

Materiaal

- *Bouwschrift les 36 t/m 38*
- *Bouwboek les 36 t/m 38*
- *Kopieerbladen 16 en 24*

Extra materiaal

Geen.

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Lees de woorden uit het Bouwschrift voor. De schrijfwijze en uitspraak van deze woorden wijken sterk af van die van woorden die de leerlingen al kennen. Ze moeten de woorden in lettergrepen of stukjes schrijven, dit helpt bij het vormen van een woordbeeld.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De taalvaardige leerlingen kennen alle oefenvormen en kunnen volledig zelfstandig aan de slag.

• Begeleid oefenen

Instructie

Besprek oefening 3 en 4 van elke les. Besteed bij oefening 3 van elke les meteen aandacht aan de woordbetekenis. Eventueel kunt u oefening 4 steeds eerst mondeling doen.

Woordbetekenis

Besteed in ieder geval aandacht aan:

- les 36 oefening 1: parcours
oefening 3: brancard
- les 37 oefening 3: niveau
- les 38 oefening 1: details
oefening 3: privé

les 36

Les 36	Franse woorden
	Vul in. Kies uit: parcours, coureur, enthousiast. De _____ bereikt als eerste de finish. Jack heeft het hele _____ afgelegd. Siraks reageert iedereen _____.
	Zoek het woord dat bij de zin past. Kies uit: douane, couplet, crèche, souvenir, militaire. Persoon die bij het leger hoort: _____. Kantoor waar paspoorten gecontroleerd worden: _____. Apart deel van een lied: _____. Aandenken aan een reis: _____. Opvang voor kleine kinderen: _____.
	Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: douche, chauffeur, bureau, toilet, brancard. Als je dertig praat, zeg je geen wc, maar _____. De gewonde wordt op een _____ gelegd. De bestuurder van een auto wordt _____ genoemd. Een werktafel met laden heet _____. In het zwembad ga je eerst onder de _____.
	Maak er meervoud van. douche _____ souvenir _____ couplet _____ chauffeur _____ douane _____ trottoir _____
Kopieerblad 16 of Bouwboek blz. 52 ➡ ➡ ➡	

Opgave 1
Woord kiezen.
Illustratie: een coureur.

Opgave 2
Woord zoeken bij een omschrijving.

Opgave 3
Woord zoeken.

Opgave 4
Het meervoud opschrijven.

les 37

Les 37	Franse woorden
	Vul in. Kies uit: trottoir, boulevard, wandelroute. Je ziet een stuk van een _____. Het _____ is erg breed. Het is een mooie _____.
	Zoek het woord dat bij de zin past. Kies uit: populaire, etui, maillot, diner, crème. Dikke kousen met een broekje: _____. Een dertig woord voor avonden: _____. Bekend bij veel mensen: _____. Een smeersel voor je huid: _____. Smalle koker of tasje: _____.
	Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: punaise, cadeau, niveau, trottoir, portefeuille. Het _____ van het water blijft stijgen. Een geschenk wordt meestal _____ genoemd. Langs deze straat wordt een _____ aangelegd. Hij is een _____ met geld verloren. Carl gebruikt een _____ om de foto op te hangen.
	Maak er meervoud van. toilet _____ medaille _____ militaire _____ cadeauje _____ punaise _____ etui _____
Kopieerblad 16 of Bouwboek blz. 52 ➡ ➡ ➡	

Opgave 1
Woord kiezen.
Illustratie: een boulevard.

Opgave 2
Woord zoeken bij een omschrijving.

Opgave 3
Woord zoeken.

Opgave 4
Het meervoud opschrijven.

les 38

Les 38	Franse woorden
	Vul in. Kies uit: details, couveuse, aquarium. De baby ligt in een _____. De glazen bak lijkt op een _____. Je kunt alle _____ goed zien.
	Zoek het woord dat bij de zin past. Kies uit: carillon, jos d'orange, antiquair, medaille, volière. Versierd, metalen plaatje als beloning: _____. Een klokkenspel in een toren: _____. Een dertig woord voor antiekhandelaar: _____. Een dertig woord voor sinaasappelsap: _____. Vogelkooi waarin je kunt staan of lopen: _____.
	Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: privé, logé, café, pasté, coupé. Een jongen die bij je logeert, heet een _____. Zij zitten op het terras van een _____. Een deel van een trein voor passagiers heet een _____. Gehakt vlees om te smeren, wordt _____ genoemd. Iets waarmee een ander niets te maken heeft, heet _____.
	Maak er meervoud van. bureau _____ niveau _____ volière _____ coureur _____ maillot _____ café _____
Kopieerblad 16 of Bouwboek blz. 52 ➡ ➡ ➡	

Opgave 1
Woord kiezen.
Illustratie: een couveuse.

Opgave 2
Woord zoeken bij een omschrijving.

Opgave 3
Woord zoeken.

Opgave 4
Het meervoud opschrijven.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 16 schrijven de leerlingen alle woorden onder elkaar op, waarna ze er in eigen woorden de betekenis achter zetten. Daarna kiezen ze vijf woorden uit waarmee ze zinnen bedenken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

In het Bouwboek treft u op bladzijde 52 nog twee extra woordpakketten met Franse woorden aan.

Allereerst alfabetiseren de leerlingen deze woorden op kopieerblad 24. Daarna schrijven ze de woorden van elke tweede rij op met de betekenis erachter.

Vervolgens kiezen ze vijf woorden uit elke eerste rij, waarmee ze een zinsopdracht maken.

Afsluiting

Laat de leerlingen de woorden nog een keer hardop voorlezen. Controleer of ze de betekenis kennen van elk woord.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met in elke zin een dicteewoord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in klankgroepen en schrijf het woord in delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 39

Controledictee 128

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets hebt vergeten.

	schrijf op
1 De douane controleert de reizigers.	douane
2 Op het prikbord zit een punaise.	punaise
3 Dit terrein is privé.	privé
4 Een soldaat is een militair.	militair
5 Naast de rijweg ligt een trottoir.	trottoir
6 Langs het water loopt de boulevard.	boulevard
7 Zij werkt aan haar bureau.	bureau
8 Ik heb een souvenir gekocht.	souvenir
9 Welk cadeau heeft hij gekregen?	cadeau
10 De chauffeur stapt in de auto.	chauffeur
11 Hij kreeg een medaille als beloning.	medaille
12 Zij doet altijd enthousiast mee.	enthousiast
13 In een café kun je iets drinken.	café
14 Dit douchegordijn is nog nieuw.	douche- gordijn
15 In deze tube zit crème.	crème
16 In de kleedkamer zijn toiletten.	toiletten

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

Als afsluitende opdracht gaan de leerlingen een opstel schrijven over hun plannen voor de toekomst. Ze bereiden deze opdracht eerst weer voor in hun Bouwschrift.

Afsluiting

Besteed aandacht aan alle titels die de leerlingen hebben bedacht. Dit kan een aardig toekomstbeeld opleveren. Voor wie hebben de leerlingen geschreven? Wie is de lezer?

Introductie

U hoeft het dictee verder niet toe te lichten. De gemaakte fouten spreken waarschijnlijk voor zich en de leerlingen moeten deze woorden gewoon extra oefenen. Leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefenen onder uw begeleiding. De overige leerlingen oefenen zelfstandig.

De tweede stelopdracht op bladzijde 53 van het Bouwboek spreekt voor zich. Leerlingen die hieraan toekomen, kunnen de taak zelfstandig maken. Op de tekening zijn twee snorkelaars te zien die onder water een kist zien liggen.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 40*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Nadat de leerlingen de fout geschreven woorden hebben verbeterd op het dicteeschema, gaan ze ze oefenen. Daarbij is het belangrijk dat ze de woorden in lettergrepen verdeeld opschrijven, waarna ze de lastige lettergreep onderstrepen of kleuren. Ze oefenen op de gebruikelijke wijze:

- lezen en bekijken van het woord in lettergrepen;
- bedekken van het woord;
- 'in het hoofd kijken' naar het woord;
- schrijven en controleren van het woord.

Daarna schrijven ze de woorden weer bij in de desbetreffende kolom van 'moeilijke woorden' achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefenen op dezelfde manier als hierboven is omschreven onder 'Zelfstandig oefenen'. U controleert of ze dit ook werkelijk zo doen. Met name het 'in het hoofd kijken naar een woord' is belangrijk, terwijl leerlingen deze stap vaak overslaan uit gemakzucht.

Afsluiting

Zorg ervoor dat de leerlingen de kans krijgen elkaars toekomstplannen te lezen.

Inleiding

Les 41 is bestemd voor herhaling en eventueel extra oefening. In dit blok vervallen de twee lessen voor toetsing en speciale spellinghulp

Les 41 Herhaling en keuzeactiviteiten

Materiaal

- *Bouwschrift*
- *Woordkaartjes*
- *Bouwboek (voor extra schrijfopdrachten)*

Lesverloop

Alle leerlingen gaan nog een keer de moeilijke woorden oefenen die ze achter in het Bouwschrift hebben opgeschreven. Ze doen dit door inprenting. Ze oefenen door de woorden op kaartjes te schrijven. Daarbij kleuren ze de lastige letter(s) of lettergreep rood. Na het oefenen nemen ze elkaar een luisterdictee af, door de woorden op de kaartjes voor te lezen. Voor dit dictee geldt de volgende instructie:

- 1 Luister naar het woord.
- 2 Kijk naar het woord 'in je hoofd'.
- 3 Schrijf het woord op.

Bij voorkeur laat u het tweetal dat samen oefent, ook samen het geschrevene nakijken. De leerlingen mogen de woorden die goed geschreven zijn in hun Bouwschrift kleuren of onderstrepen met kleurpotlood. De leerlingen die hiermee klaar zijn (of die geen woorden hoefden te oefenen) gaan verder met een keuzeactiviteit. Daarvoor kunnen ze kiezen uit de schrijfopdrachten in het Bouwboek. De leerlingen uit de instructiegroep zijn waarschijnlijk niet of slechts incidenteel aan de opdrachten uit het Bouwboek gekomen. Ook de taalvaardige leerlingen zullen een aantal opdrachten nog niet gemaakt hebben.

Kopieerbladen Blok 16

1	Werkblad bij Bouwschrift, les 1	39
2	Werkblad bij Bouwschrift, les 2	40
3	Werkblad bij Bouwschrift, les 3	41
4	Werkblad bij Bouwschrift, les 6	42
5	Werkblad bij Bouwschrift, les 7	43
6	Werkblad bij Bouwschrift, les 8	44
7	Werkblad bij Bouwschrift, les 11, 12 en 13	45
8	Werkblad bij Bouwschrift, les 16, 17 en 18	46
9	Werkblad bij Bouwschrift, les 21	47
10	Werkblad bij Bouwschrift, les 22	48
11	Werkblad bij Bouwschrift, les 23	49
12	Werkblad bij Bouwschrift, les 26	50
13	Werkblad bij Bouwschrift, les 27	51
14	Werkblad bij Bouwschrift, les 28	52
15	Werkblad bij Bouwschrift, les 31, 32 en 33	53
16	Werkblad bij Bouwschrift, les 36, 37 en 38	54
17	Werkblad bij Bouwboek, les 1, 2 en 3	55
18	Werkblad bij Bouwboek, les 6, 7 en 8	56
19	Werkblad bij Bouwboek, les 11, 12 en 13	57
20	Werkblad bij Bouwboek, les 16, 17 en 18	58
21	Werkblad bij Bouwboek, les 21, 22 en 23	59
22	Werkblad bij Bouwboek, les 26, 27 en 28	60
23	Werkblad bij Bouwboek, les 31, 32 en 33	61
24	Werkblad bij Bouwboek, les 36, 37 en 38	62

Kopieerlessen Blok 16

(zie deelhandleiding Blok 14 pag. 5)

25	Les 1: tegenwoordige tijd	63
26	Les 2: tegenwoordige tijd	64
27	Les 3: tegenwoordige tijd	65
28	Les 6: verleden tijd	66
29	Les 7: verleden tijd	67
30	Les 8: tegenwoordige en verleden tijd	68
31	Les 21: enkelvoudige zinnen	69
32	Les 22: enkelvoudige zinnen	70
33	Les 23: enkelvoudige zinnen	71
34	Les 26: samengestelde zinnen	72
35	Les 27: samengestelde zinnen	73
36	Les 28: samengestelde zinnen	74